EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KABUL EDİLEBİLİRLİK HAKKINDA KARAR

Başvuru No. 72774/10
Dursun ÇİÇEK / Türkiye

Başkan,
András Sajó,
Yargıçlar,
Işıl Karakaş,
Nebojša Vučinić,
Helen Keller,
Egidijus Kūris,
Robert Spano,
Jon Fridrik Kjølbro,
Yedek Yargıç,
Paul Lemmens,
ve *Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı* Abel Campos'un katılımıyla 3 Mart 2015 tarihinde daire olarak toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm), yukarıda belirtilen 25 Ekim 2010 tarihli başvuruyu göz önünde bulundurarak gerçekleştirdiği müzakerelerin ardından aşağıdaki kararı vermiştir:

OLAYLAR

1. Başvuran, Dursun Çiçek, Türk vatandaşı olup 1960 doğumludur ve İstanbul'da ikamet etmektedir. Başvuran, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi önünde, İstanbul Barosu'na bağlı avukatlar, C. Ülgen ve H. Ersöz tarafından temsil edilmiştir.

A. Davanın Koşulları

2. Davaya ilişkin olay ve olgular, başvuran tarafından ifade edildiği şekilde, aşağıdaki gibi özetlenebilmektedir.

1. Ergenekon örgütü

3. İstanbul Cumhuriyet Savcılığı, 2007 yılında, cebir ve şiddet kullanarak Hükümet'i ortadan kaldırmaya yönelik faaliyetlere katıldıkları şüphesiyle, *Ergenekon* isimli suç örgütünün iddia edilen üyeleri hakkında ceza soruşturması başlatmıştır. Savcılığa göre, sanıklar, kamuoyunda tanınan kişilere yönelik saldırılar ve ibadethaneler ya da yüksek mahkemeler gibi hassas yerlere bombalı saldırılar şeklinde kışkırtıcı eylemleri planlamışlar ve gerçekleştirmişlerdir. Söz konusu sanıklar, böylelikle, kamuoyunda korku ve panik havası oluşturmaya ve aynı zamanda askeri darbeye yol açacak şekilde güvenlik zaafı oluşturmaya çalışmışlardır.

4. Birçok iddianame ile, İstanbul Cumhuriyet Savcılığı, aralarında generaller ile ordu mensubu diğer subayların, gizli servis çalışanlarının, iş adamlarının, siyasetçilerin ve gazetecilerin de bulunduğu kişilerin tamamı hakkında İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi'nde ceza davaları açmıştır. Savcılık, bu kişileri, özellikle Ceza Kanunu'nun 312. maddesi uyarınca müebbet hapis cezasını gerektiren bir suç olan, anayasal ve demokratik düzeni yıkmayı hedefleyen bir darbe planlamakla suçlamıştır.

5. İddianamenin sunulmasının ardından, Ağır Ceza Mahkemesi, -İstanbul'un bir ilçesi olan ve şehir merkezinden yaklaşık 80 kilometre uzaklıkta bulunan - Silivri duruşma salonunda ilk duruşmayı gerçekleştirmiştir. Aynı mahkeme, sanıkların sayısı ve sanıkları savunmakla görevli olan avukatların sayısı bakımından, Silivri duruşma salonunun davaya ilişkin gerekliliklere daha uygun olduğu kanaatine vararak, daha sonraki duruşmaların söz konusu yerde yapılmasına karar vermiştir.

6. İddianamelerden, *Ergenekon* isimli yasadışı örgütün varlığını gösteren ilk emarenin, İstanbul'un bir ilçesi olan, Ümraniye'de Haziran 2007 tarihinde gerçekleştirilen arama sırasında gizli silah deposunun (27 adet el bombası) bulunmasıyla oluştuğu anlaşılmaktadır. Aynı soruşturma çerçevesinde gerçekleştirilen pek çok arama sırasında, söz konusu örgütün hiyerarşik yapısını ve Hükümet'i cebren yıkmayı amaçlayan eylem planlarını açığa çıkaran delil unsurları ele geçirilmiştir.

7. Savcılık, bu dava çerçevesinde sunulan iddianamelerde, *Ergenekon*'un hiyerarşik yapısına göre, askerlerin örgütün baş aktörleri olarak kabul edildiğini ve sivillerin daha ziyade lojistik ve finansal destek sağlamak ve propaganda yapmakla görevlendirildiklerini ifade etmiştir.

8. Diğer yandan, yine savcılığa göre, ihtilaf konusu örgüt, faaliyetlerini yürütmek amacıyla somut eylem planları hazırlamıştır ve bu planlardan bazıları ortaya çıkarılabilmiştir. Söz konusu eylem planlarından dördü, yani *Kafes, İrtica ile mücadele, Sarıkız* ve *Ayışığı* eylem planları, tam anlamıyla, askeri darbeden önceki süreçte yürütülecek ilk operasyonlarla ilgiliydi ve bu planların esas amacı, söz konusu müdahaleyi haklı göstermek için zemin hazırlamaktı. *Yakamoz* eylem planı, bu tür bir askeri darbenin uygulanmasıyla ilgiliydi. Son olarak, *Eldiven* eylem planı, askeri darbeden sonraki süreç boyunca Hükümet otoritesinin ve siyasi kurumların yeniden yapılandırılmasını içermekteydi.

9. *Kafes* eylem planı, öncelikle, örgüt üyeleri tarafından dini azınlıklara mensup vatandaşlara karşı, tehdit telefonları açmak, duvarlara sloganlar yazmak, bu kişilerin çoğunlukla yaşadığı mahallelere patlayıcılar koymak, kamuoyunda tanınan azınlıkların haklarını savunanlara yönelik saldırılar düzenlemek ve bu azınlıklara mensup iş adamları ve sanatçıları kaçırmak gibi çeşitli şekillerde şiddet eylemlerinin uygulanmasını öngörmekteydi. *Kafes* eylem planının ikinci aşaması ise iktidar partisi, AKP'yi bu şiddet eylemlerini azmettirmekle sorumlu göstermek için medya organlarını manipüle etmeyi hedeflemekteydi.

10. İrtica ile mücadele eylem planı, özellikle, iktidar partisi, AKP'nin imajını lekelemek ve kamuoyu nezdindeki desteğini kaybettirmek amacıyla, bu parti hakkında medya organları aracılığıyla düzmece

haberlerin yayımlanmasını öngörmekteydi.

11. Eski Deniz Kuvvetleri Komutanı Oramiral Ö.Ö tarafından tutulan günlükte ifade edildiği şekliyle, *Sarıkız* eylem planı, basını manipüle etmeyi, öğrenciler ile sendika veya dernek üyelerini Hükümet aleyhine protesto gösterileri düzenlemeleri yönünde teşvik etmeyi ve Hükümet'e karşı genel hoşnutsuzluk iklimini artırmak amacıyla yurt genelinde afiş kampanyaları gerçekleştirmeyi öngörmekteydi. Bu eylem planı, kuvvet komutanları M.Ş.E., A.Y., Ö.Ö, ve İ.F. tarafından hazırlanmıştır.

12. *Ayışığı* eylem planı, özellikle, ordunun ülkenin siyasetine müdahale etmesine karşı olmakla tanınan eski Genelkurmay Başkanı Orgeneral H.Ö'yü etkisiz hale getirmeyi veya görevinden etmeyi amaçlamaktaydı. Söz konusu plan, aynı zamanda, iktidar partisi, AKP'nin bazı milletvekillerinin partilerini terk etmelerini sağlamayı da hedeflemekteydi. Bu planın bir diğer hedefi ise Hükümet'e karşı gerçekleştirilecek olan askeri darbede, dönemin Cumhurbaşkanı, Ahmet Necdet Sezer'in desteğini almayı veya kendisi tarafından gelecek her türlü muhalefeti etkisiz hale getirmeyi sağlamaktı.

13. *Yakamoz* eylem planı, bilhassa, askeri darbenin yapılmasıyla ve Hükümet'in devrilmesinin ardından yeni idari yapıların oluşturulmasıyla ilgiliydi.

14. *Eldiven* eylem planı, Hükümet'e karşı gerçekleştirilecek olan askeri darbenin başarıya ulaşmasının ardından alınacak özel tedbirleri içermekteydi. Bu eylem planı, medya organlarının ve siyasi oluşumların yeniden yapılandırılmasını, silahlı kuvvetlerin yeniden düzenlenmesini, yeni bir Cumhurbaşkanı seçimini, Cumhurbaşkanlığı'na bağlı kurumların yeniden düzenlenmesini ve dış politikaya yeni bir yön verilmesini öngörmekteydi.

15. Savcılığa göre, ordu komutanı M. Ş. E.'ye ait olan CD'lerde tasvir edilen *Ayışığı, Yakamoz* ve *Eldiven* eylem planları, bu komutan ve bazı üst düzey askerlerden oluşan ekibi tarafından hazırlanmıştır.

16. Savcılığın talebi üzerine, söz konusu davaların açıldığı İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi, sanıkların birçoğunun tutuklanmasına ve tutukluluk hallerinin devamına karar vermiştir.

17. 5 Ağustos 2013 tarihli kararla, İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi, *Ergenekon* davasında kararını vermiştir. Mahkeme, 3 Nisan 2014 tarihinde, 16.798 sayfadan oluşan gerekçeli kararını yayımlamıştır.

18. Sanıklar, 5 Ağustos 2013 tarihli karara karşı temyize başvurmuşlardır. Ceza davası, hâlihazırda Yargıtay önünde derdesttir.

2. Başvuranın tutuklanması ve kendisi hakkında açılan ceza davası

19. 4 Haziran 2009 tarihinde, *Ergenekon* davası çerçevesinde tutuklanan Avukat, S. Ö.'nün bürosunda bir arama gerçekleştirilmiştir. Bu arama, söz konusu dönemin Deniz Kurmay Albayı olan başvuranın imzasının bulunduğu belge, "irtica ile mücadele eylem planının" kopyasının ele geçirilmesine imkân sağlamıştır.

20. Günlük ulusal basında, irtica ile mücadele eylem planının bulunmasından geniş ölçüde söz edilmiştir.

21. Akabinde, askeri savcılık, ceza soruşturması başlatmış ve 24 Haziran 2009 tarihinde, başvuran hakkında kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir: askeri savcılık, söz konusu belgenin sadece bir fotokopi olduğunu belirterek, imzanın gerçekliğinin tespit edilmesinin ve dolayısıyla, başvuranın

bir iletişim olduğunu belirterek, imzanın gerçekliğinin tespit edilmesinin ve dolayısıyla, başvuranın sorumluluğu hakkında karar verilmesinin mümkün olmadığı kanaatine varmıştır.

22. Başvuran, İstanbul Cumhuriyet Savcısı tarafından, irtica ile mücadele eylem planına ilişkin ifade vermesi için 17 Haziran 2009 tarihinde celp edilmiştir.

23. Emniyet Genel Müdürlüğü, Kriminal Polis Laboratuvarları Dairesi Başkanlığı tarafından 20 Haziran 2009 tarihinde bilirkişi raporu düzenlenmiştir. Üç bilirkişi, başvuranın imzasının kırk beş örneğini incelemiştir. Söz konusu bilirkişiler, irtica ile mücadele eylem planının kopyasında bulunan imzanın başvurana ait olduğu sonucuna varmışlardır.

24. Başvuran, İstanbul Cumhuriyet Savcısı tarafından 24 Haziran 2009 tarihinde yeniden celp edilmiştir.

25. Başvuran, 30 Haziran 2009 tarihinde, İstanbul Cumhuriyet Savcısı tarafından dinlenmiştir. Başvuran, yasadışı örgüt ile herhangi bir bağının bulunmadığını beyan etmiştir. Başvuran, diğer yandan, irtica ile mücadele eylem planını hazırladığını kabul etmemiştir.

26. Aynı gün, savcılık nezdinde ifade verdikten sonra, başvuran nöbetçi hâkim huzuruna çıkarılmıştır. Başvuran, hâkim huzurunda, kendisine atfedilen olaylar ve suçlamalar hakkında ifade vermiştir. Duruşma sonunda, hâkim, Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100. maddesi uyarınca başvuranın tutuklanmasına karar vermiştir.

27. Yine aynı gün, başvuran, tutuklanması yönündeki karara itiraz etmiştir.

28. İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi, 1 Temmuz 2009 tarihinde, başvuranın tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakılmasına karar vermiştir.

29. İstanbul Cumhuriyet Savcısı'na, 30 Eylül 2009 tarihinde, irtica ile mücadele eylem planının orijinal versiyonunun ekli olduğu isimsiz bir mektup gönderilmiştir.

30. Başvuran, 11 Kasım 2009 tarihinde, İstanbul Cumhuriyet Savcısı tarafından yeniden dinlenmiştir.

31. Yine 11 Kasım 2009 tarihinde, nöbetçi hâkim başvuranın tutuklanmasına karar vermiştir.

32. Aynı gün, başvuran, tutukluluk kararına itiraz etmiştir.

33. 13 Kasım 2009 tarihli kararla, İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi, başvuranın tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakılmasına karar vermiştir.

34. İstanbul Cumhuriyet Savcılığı'nın 26 Ocak 2010 tarihli talebinin ardından, Adli Tıp Kurumu tarafından 4 Şubat 2010 tarihinde bilirkişi raporu düzenlenmiştir. Bu rapordan, irtica ile mücadele eylem planında yer alan imzanın başvuranın imzası olduğu anlaşılmıştır.

35. Askeri savcılığın 9 Mart 2010 tarihli talebinin ardından, dört jandarma bilirkişisi de irtica ile mücadele eylem planının gerçekliği hakkında bilirkişi raporu düzenlemiştir. Bu raporda, söz konusu belge üzerindeki imzanın başvurana ait olduğu sonucuna varılmıştır.45454

36. 13 Nisan 2010 tarihli iddianameyle, İstanbul Cumhuriyet Savcısı, Bakanlar Kurulu'nu cebir kullanarak ortadan kaldırmaya teşebbüs nedeniyle mahkûm edilmesini talep ettiği başvuranın da aralarında bulunduğu, örgütün iddia edilen üyeleri hakkında Ağır Ceza Mahkemesi'nde ceza davası açmıştır. Savcı, ilgiliyi, *Ergenekon* örgütünün yöneticilerinden biri olmakla ve irtica ile mücadele eylem planını yasaya aykırı biçimde hazırlamakla suçlamıştır.

37. 30 Nisan 2010 tarihinde, duruşmanın sonunda, İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi tarafından, başvuran hakkında kuvvetli suç şüphesinin varlığı, suçun niteliği, mevcut delil durumu, dosyanın içeriği, bilirkişi raporları veya delilleri değiştirme tehlikesi göz önünde bulundurularak, başvuranın

içeriği, bilirkişi raporları veya delilleri değiştirme tehlikesi göz önünde bulundurularak, başvuranın tutuklanmasına karar verilmiştir. Ağır Ceza Mahkemesi, ayrıca, ilgilinin yalnızca adli kontrol altında tutulmasının yetersiz bir tedbir teşkil ettiği kanaatine varmıştır.

38. Cumhuriyet savcısı, suçlamalarını, başvuran ile suç ortaklarının evlerinde ve iş yerlerinde yapılan aramalar sırasında ele geçirilen bazı belgeler, telefon dinlemelerine ilişkin raporlar, bazı suç ortaklarının beyanları ve bilirkişi raporları gibi farklı delil unsurlarına dayandırmıştır.

39. Ceza yargılaması boyunca, başvuran, yukarıda belirtilen eylem planının gerçekliğini kabul etmemiştir. Başvuran, aleyhte delil olarak kabul edilen belgelerin, özellikle de irtica ile mücadele eylem planının, ordu mensubu birçok subayın saygınlığını lekelemek ve kendilerini yerinden edebilmek amacıyla savcılık tarafından bütün belgeler tahrif edilerek düzenlendiğini ileri sürmüştür.

40. Ceza davası boyunca, başvuran, tahliyeden yararlanmak amacıyla, duruşmalar sırasında birçok defa Ağır Ceza Mahkemesi'ne taleplerini sunmuştur. Ağır Ceza Mahkemesi, bu taleplerin her birini aynı gün reddetmiştir. Aynı mahkeme, söz konusu kararların itiraza konu edilebileceğini belirtmiştir. Başvuran tarafından yapılan itirazlara ilişkin olarak, Ağır Ceza Mahkemesi, bu itirazları reddetmiş ve gerekçe olarak, başvuran hakkında kuvvetli suç şüphesinin varlığı, suçun niteliği, mevcut delil durumu, dosyanın içeriği, bilirkişi raporları ve delilleri değiştirme riskine dayanmıştır.

41. 5 Ağustos 2013 tarihli kararla, İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi, başvuranı, Bakanlar Kurulu'nu cebir kullanarak ortadan kaldırmaya teşebbüs nedeniyle ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkûm etmiştir.

42. 10 Mart 2014 tarihinde, Ağır Ceza Mahkemesi, ilgilinin tutukluluk süresinin kanunla öngörülen azami süreyi aştığı gerekçesiyle başvuranın tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakılmasına karar vermiştir.

43. Dosyada yer alan bilgi ve belgelere göre, başvuran hakkında açılan ceza davası hâlihazırda Yargıtay önünde derdesttir.

B. İlgili İç Hukuk ve Uygulaması

1. Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru yolu

44. 23 Eylül 2012 tarihinde yürürlüğe giren anayasa değişikliklerinin ardından, Türk Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru yolu, Türk hukuk sistemine dâhil edilmiştir.

45. Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru hakkını tanıyan, 6216 sayılı Kanun'un somut olaya ilişkin hükümlerinin içeriği ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün somut olayla ilgili kısımları, Mahkeme tarafından verilen *Uzun/Türkiye* ((kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 10755/13, §§ 25-27, 30 Nisan 2013) kararında yer almaktadır.

2. Anayasa Mahkemesi'nin tutukluluk süresine ilişkin içtihadı

46. Özgürlük hakkının konu edildiği davalar çerçevesinde Anayasa Mahkemesi'nce verilen kararlar ile diğer mahkeme kararları, Mahkeme'nin verdiği *Koçintar* kararında ((kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 77429/12, §§ 15-26, 1 Temmuz 2014) belirtilmektedir.

3. Ceza Kanunu hükümleri

47. Eski Ceza Kanunu'nun 147. maddesi aşağıdaki gibidir:

"Türkiye Cumhuriyeti İcra Vekilleri Heyetini cebren iskat veya vazife görmekten cebren menedenlerle bunları teşvik eyliyenlere "ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis" cezası hükmolunur."

48. Ceza Kanunu'nun 311. maddesinin 1. fıkrası aşağıdaki gibidir:

"Cebir ve şiddet kullanarak Türkiye Büyük Millet Meclisini ortadan kaldırmaya veya Türkiye Büyük Millet Meclisinin görevlerini kısmen veya tamamen yapmasını engellemeye teşebbüs edenler ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasıyla cezalandırılırlar."

49. Ceza Kanunu'nun 312. maddesinin 1. fıkrası şu şekilde okunmaktadır:

"Cebir ve şiddet kullanarak Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini ortadan kaldırmaya veya görevlerini yapmasını kısmen veya tamamen engellemeye teşebbüs eden kimseye ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası verilir."

50. Yasadışı bir örgüte mensup olma suçunu öngören, Ceza Kanunu'nun 314. maddesinin 1. ve 2. fıkraları aşağıdaki gibi okunmaktadır:

"1. Bu kısmın dördüncü ve beşinci bölümlerinde yer alan suçları işlemek amacıyla, silahlı örgüt kuran veya yöneten kişi, on yıldan on beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

2. Birinci fıkrada tanımlanan örgüte üye olanlara, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası verilir."

4. Ceza Muhakemesi Kanunu hükümleri

51. Tutuklama ile ilgili düzenlemeler, Ceza Muhakemesi Kanunu'nun (CMK) 100. ve devamı maddelerinde yer almaktadır. 100. maddeye göre, bir kişi, suç işlediğine dair kuvvetli şüphelerin oluşmasını sağlayacak olgusal unsurların bulunması ve tutuklanmasının bu hükümde belirtilen gerekçelerden biri ile haklı gösterilmesi halinde tutuklanabilmektedir. Söz konusu gerekçeler arasında, şüphelinin kaçması veya kaçma riski ve şüphelinin delilleri gizleme ya da değiştirme veya tanıkları etkileme tehlikesi bulunmaktadır. Bazı suçlar, özellikle de devletin güvenliğine ve anayasal düzene karşı suçlar için, kişi hakkında kuvvetli suç şüphesinin bulunması, tutuklamayı haklı göstermek için yeterlidir.

52. CMK'nın 101. maddesinde, tutuklama kararının, soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısının talebi üzerine sulh hâkimi tarafından ve kovuşturma aşamasında ise savcının talebi üzerine veya resen yetkili mahkeme tarafından verildiği belirtilmektedir. Tutuklama veya tutukluluğun devamı ile ilgili kararlar itiraza tabi olup, bu kararlarda hukuki ve fiili gerekçelerin bulunması gerekmektedir.

ŞİKÂYETLER

53. Başvuran, Sözleşme'nin 5. maddesinin 1. fıkrasına dayanarak, kendi bakış açısına göre, suç işlediğine dair şüphelenilmesini gerektirecek makul nedenler bulunmaksızın tutuklanmasından şikâyetçidir.

54. Başvuran, ardından, Sözleşme'nin 5. maddesinin 3. ve 4. fıkralarına atıfta bulunarak, kendi ifadesine göre, tutukluluk süresinin aşırı uzun olmasından şikâyet etmektedir. Başvuran, aynı zamanda, yerel mahkemelerin tutukluluk halinin devamını haklı göstermek için dayandığı gerekçelerin yetersizliğinden de yakınmaktadır.

55. Başvuran, Sözleşme'nin 6. maddesine dayanarak, tutukluluk halının devamı yönündeki karara ilişkin itiraz davası çerçevesinde duruşma yapılmamasından şikâyetçidir.

56. Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrası açısından, başvuran, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme önünde adil yargılanma hakkından yararlanamadığını iddia etmektedir. Ayrıca, başvuran, Sözleşme'nin 5. maddesinin 4. fıkrasına atıfta bulunarak, İstanbul'un merkezinden ziyade Silivri'de bulunan bir duruşma salonunun tercih edilmesinin duruşmaların aleniliği ilkesine ihlal teşkil ettiği kanaatine vararak, söz konusu duruşma salonunun seçiminden şikâyet etmektedir.

57. Başvuran, diğer yandan, savunmasını hazırlamak için gerekli kolaylıklardan yararlanamadığını ileri sürerek, Sözleşme'nin 6. maddesinin 3. fıkrasının ihlal edildiğini iddia etmektedir.

58. Başvuran, Sözleşme'nin 6. maddesinin 2. fıkrasına dayanarak, tutuklanması nedeniyle masumiyet karinesinin ihlal edilmesinden şikâyetçidir.

59. Başvuran, Sözleşme'nin 8. maddesine atıfta bulunarak, daha fazla ayrıntılı bilgi vermeksizin, soruşturma dosyasında bulunan bazı bilgilerin ve hatta bu bilgilerin içeriğinin, kendi bakış açısına göre, özel hayatı kapsamına girmesine ve söz konusu ceza davasıyla ilgili olmamasına rağmen, bu unsurların medya organları aracılığıyla ifşa edildiğini ileri sürmektedir.

60. Son olarak, başvuran, genel biçimde, Sözleşme'nin 14. maddesinin ihlal edildiğini de iddia etmektedir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

A. Başvuranın suç işlediğinden şüphelenilmesini gerektirecek makul nedenlerin varlığı hakkında

61. Başvuran, kendi bakış açısına göre, suç işlediğinden şüphelenilmesini gerektirecek makul nedenler bulunmaksızın, Sözleşme'ye aykırı olarak yakalanmasından ve tutuklanmasından şikâyet etmektedir. Bu bağlamda, başvuran, Sözleşme'nin 5. maddesinin 1. fıkrasını ileri sürmektedir. Söz konusu hükmün ilgili kısımları aşağıdaki gibidir:

> "1. Herkes özgürlük ve güvenlik hakkına sahiptir. Aşağıda belirtilen haller dışında ve yasanın öngördüğü usule uygun olmadan hiç kimse özgürlüğünden yoksun bırakılamaz:
>
> (...)
>
> c) Kişinin bir suç işlediğinden şüphelenmek için inandırıcı sebeplerin bulunduğu veya suç işlemesine ya da suçu işledikten sonra kaçmasına engel olma zorunluluğu kanaatini doğuran makul gerekçelerin varlığı halinde, yetkili adli merci önüne çıkarılmak üzere yakalanması ve tutulması
>
> (...)"

62. Mahkeme, öncelikle, Sözleşme'nin 5. maddesinin 1. fıkrasının c) bendi uyarınca, tutuklama kararının, ancak, ceza davası çerçevesinde, kişinin yetkili adli merci önüne çıkarılması amacıyla, suç işlediğinden şüphelenilmesini gerektirecek makul nedenlerin bulunması halinde verilebileceğini hatırlatmaktadır (*Jėčius/Litvanya*, No. 34578/97, § 50, AİHM 2000-IX ve *Wloch/Polonya*, No. 27785/95, § 108, AİHM 2000-XI). Tutuklama kararının dayandırılması gereken "makul şüphe" kavramı, Sözleşme'nin 5. maddesinin 1. fıkrasının c) bendi ile sağlanan korumanın temel unsurunu teşkil etmektedir. Makul şüphelerin varlığı, söz konusu kişinin kendisine atfedilen suçu işlemiş

olabileceğine dair objektif bir gözlemciyi ikna edebilecek nitelikte olguların veya bilgilerin varlığını gerektirmektedir. Ancak, makul olarak kabul edilebilecek durumlar, somut olaya ilişkin koşulların tamamına bağlıdır (*Fox, Campbell ve Hartley/Birleşik Krallık,* 30 Ağustos 1990, § 32, A serisi No. 182; *O'hara/Birleşik Krallık*, No. 37555/97, § 34, AİHM 2001-X; *Korkmaz ve diğerleri/Türkiye,* No. 35979/97, § 24, 21 Mart 2006, ve *Süleyman Erdem/Türkiye*, No. 49574/99, § 37, 19 Eylül 2006).

63. Mahkeme, ardından, Sözleşme'nin 5. maddesinin 1. fıkrasının c) bendinin, soruşturma makamlarının, yakalanması sırasında kişiye suçlamalar yöneltmek için yeterli deliller toplamasını öngörmediğini hatırlatmaktadır. Sözleşme'nin 5. maddesinin 1. fıkrasının c) bendi uyarınca, tutukluluk süresince soruşturmanın konusu, yakalanmanın temelini oluşturan somut şüphelerin doğruluğunu kanıtlayarak ya da bu şüpheleri ortadan kaldırarak soruşturmayı tamamlamaktır. Böylelikle, şüphelere yol açan olay ve olgular, herhangi bir mahkûmiyet kararını haklı göstermek veya hatta ceza soruşturması sürecinin bir sonraki aşamasında suçlama yöneltmek amacıyla gerekli olan olay ve olgular ile aynı düzeyde olmamalıdır *(Murray/Birleşik Krallık*, 28 Ekim 1994, § 55, A serisi No. 300-A, ve yukarıda anılan, *Korkmaz ve diğerleri*, § 26).

64. Sözleşme'nin 5. maddesinin 1. fıkrasının c) bendi, şüphesiz, Sözleşme'ye taraf devletlerin güvenlik görevlilerinin, organize suçlara karşı yeterli tedbirler alarak mücadele etmesini aşırı derecede güçleştirmeye sebep olabilecek şekilde uygulanmamalıdır (bk. *mutatis mutandis*, *Klass ve diğerleri/Almanya*, 6 Eylül 1978, § 58-68, A serisi, No. 28). Mahkeme'nin görevi, izlenilen meşru amaç da dâhil olmak üzere, 5. maddenin 1. fıkrasının c) bendinde belirtilen şartların, kendi incelemesine sunulan davada yerine getirilip getirilmediğini belirlemekten ibarettir. Bu bağlamda, Mahkeme, kural olarak, kendilerine sunulan delilleri incelemek için daha iyi bir konumda olan yerel mahkemelerin yaptıkları değerlendirmenin yerine kendi değerlendirmesini koyma yetkisine sahip değildir (Yukarıda anılan, *Murray,* § 66).

65. Somut olayda, Mahkeme, başvuranın özgürlüğünden yoksun bırakıldığını, zira başvuranın, *Ergenekon* isimli suç örgütünün, seçilmiş Hükümet'i cebir ve şiddet kullanarak ortadan kaldırmaya yönelik faaliyetlere katılmakla suçlanan aktif üyelerinden biri olduğuna dair şüphelenildiğini tespit etmektedir. Mahkeme, başvuran hakkında özellikle örgütün yöneticilerinden biri olduğuna ve irtica ile mücadele eylem planını yasaya aykırı biçimde hazırladığına dair şüphelenildiğini gözlemlemektedir. Mahkeme, ayrıca, 5 Ağustos 2013 tarihli kararla, İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi'nin, başvuranı, Bakanlar Kurulu'nu cebren ortadan kaldırmaya teşebbüs nedeniyle ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkûm ettiğini saptamaktadır.

66. Mahkeme, soruşturma dosyasının, başvuranın veya suç ortaklarının evlerinde ve iş yerlerinde gerçekleştirilen arama sırasında ele geçirilen belgeler, telefon dinlemelerine ilişkin raporlar ve bilirkişi raporları gibi delil unsurları içerdiğini de kaydetmektedir.

67. Şüphe aşamasında gerekli olan olgusal dayanağın düzeyine ilişkin olarak, Sözleşme'nin 5. maddesinin 1. fıkrasının gerekliliklerini göz önünde bulunduran Mahkeme, ceza dosyasının, başvuranın yargılandığı suçları işlemiş olabileceğine dair objektif bir gözlemciyi ikna edebilecek nitelikte bilgiler içerdiğini tespit etmektedir.

68. Dolayısıyla, başvuranın, Sözleşme'nin 5. maddesinin 1. fıkrasının c) bendi anlamında suç işlediğine dair şüphelenilmesini gerektiren "makul sebeplere" dayanılarak yakalandığının ve tutuklandığının kabul edilebileceği sonucuna varılmaktadır (Yukarıda anılan, *Murray,* § 63, yukarıda

anılan, *Korkmaz ve diğerleri*, § 26 ve yukarıda anılan, *Süleyman Erdem*, § 37).

69. Başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olduğu ve Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. fıkrasının a) bendi ve 4. fıkrası uyarınca reddedilmesi gerektiği sonucuna varılmaktadır.

B. Tutukluluk süresi hakkında

70. Başvuran, tutukluluk süresinin Sözleşme'nin 5. maddesinin 3 ve 4. fıkralarını ihlal ettiğini iddia etmektedir.

71. Davaya ilişkin olay ve olguların hukuki nitelendirmesi konusunda takdir yetkisine sahip olan Mahkeme (*Glor/İsviçre*, No. 13444/04, § 48, AİHM 2009), bu şikâyetin yalnızca Sözleşme'nin 5. maddesinin 3. fıkrası açısından incelenmesinin uygun olacağı kanaatindedir. Bu hüküm aşağıdaki gibidir:

> "İşbu maddenin 1.c fıkrasında öngörülen koşullar uyarınca yakalanan veya tutulan herkes (...) makul bir süre içinde yargılanma ya da yargılama süresince serbest bırakılma hakkına sahiptir. Salıverilme, ilgilinin duruşmada hazır bulunmasını sağlayacak bir teminat şartına bağlanabilir."

72. Mevcut davada, Mahkeme, başvuranın tutukluluğunun üç farklı döneme ayrıldığını gözlemlemektedir: Birinci dönem, 30 Haziran 2009 tarihinde başlayıp 1 Temmuz 2009 tarihinde, ikinci dönem 11 Kasım 2009 tarihinde başlayıp 13 Kasım 2009 tarihinde, üçüncü dönem ise 30 Nisan 2010 tarihinde başlayıp 5 Ağustos 2013 tarihinde sona ermektedir. Başvuran, son olarak, 5 Ağustos 2013 tarihinde, Ağır Ceza Mahkemesi tarafından suçlu bulunmuştur.

73. Mahkeme, altı ay süre kuralının, her tutukluluk dönemine ayrı ayrı uygulanması gerektiğini hatırlatmaktadır. Bu nedenle, Mahkeme, ilk iki tutukluluk döneminin Sözleşme ile uyumlu olup-olmadığını araştıramayacaktır. Başvuranın bu bağlamdaki şikâyetlerinin, geç sunulması sebebiyle kabul edilemez olduğu belirtilmelidir (*Idalov/Rusya* [BD], No. 5826/03, § 135, 22 Mayıs 2012).

74. Mahkeme, iç hukuk yollarının tüketilmesi hususunun, genellikle başvurunun Mahkeme'ye sunulduğu tarihte değerlendirildiğini hatırlatmaktadır. Bununla birlikte, Mahkeme'nin birçok defa belirttiği üzere, bu kural, istisnalar olmaksızın işlemeyecektir, söz konusu istisnalar da her davanın kendine özgü koşulları ile haklı gösterilebilmektedir (*Baumann/Fransa*, No. 33592/96, § 47, AİHM 2001-V (özetler)). Mahkeme, özellikle, yargılamaların aşırı uzunluğunun konu edildiği başvurular bakımından bazı üye devletlere karşı açılan davalarda yukarıda geçen genel ilkeden uzaklaştığını hatırlatmaktadır (*Fakhretdinov ve diğerleri/Rusya* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 26716/09, 67576/09 ve 7698/10, 23 Eylül 2010, ve *Taron/Almanya* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 53126/07, 29 Mayıs 2012). Mahkeme, mülkiyet hakkına ilişkin sorunların ileri sürüldüğü, Türkiye aleyhine açılan bazı davalarda aynı yolu izlemiştir (*İçyer/Türkiye* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 18888/02, §§ 73-87, AİHM 2006-I, *Altunay/Türkiye* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 42936/07, 17 Nisan 2012, ve *Arıoğlu ve diğerleri/Türkiye* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 11166/05, 6 Kasım 2012).

75. Mahkeme, *Koçintar/Türkiye* davasında ((kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 77429/12, § 44, 1 Temmuz 2014), Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru yolunun, başvuranın tutukluluk süresiyle ilgili şikâyetine uygun bir çözüm getirebilecek nitelikte olmadığını veya başarı sağlayacak makul bakış açıları sunmadığını ortaya koyabilecek herhangi bir unsura sahip olmadığı kanısına varmıştır.

76. Mahkeme, somut olayda, bu içtihadından uzaklaşmak için herhangi bir sebep görmemektedir.

77. İç hukuk yollarının tüketilmemesi sebebiyle, başvuranın Sözleşme'nin 5. maddesinin 3. fıkrası bağlamındaki şikâyetinin Sözleşme'nin 35. maddesinin 1 ve 4. fıkraları uyarınca kabul edilemez olduğu belirtilmelidir.

C. Tutukluluğa itiraz etmek için etkin bir hukuk yolunun bulunmaması hakkında

78. Başvuran, Sözleşme'nin 6. maddesine dayanarak, tutukluluk halinin devamına itiraz edebileceği etkin bir hukuk yolunun bulunmamasından şikâyet etmektedir. Başvuran, serbest bırakılmasını reddeden kararlara ilişkin itirazları hakkında İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi tarafından karar verilirken, herhangi bir duruşma yapılmadığını ileri sürmektedir.

79. Mahkeme, bu şikâyetin Sözleşme'nin 5. maddesinin 4. fıkrası açısından incelenmesi gerektiğini belirtmektedir. Söz konusu hüküm uyarınca:

> "Yakalama veya tutulma yoluyla özgürlüğünden yoksun kılınan herkes, tutulma işleminin yasaya uygunluğu hakkında kısa bir süre içinde karar verilmesi ve eğer tutulma yasaya aykırı ise serbest bırakılması için bir mahkemeye başvurma hakkına sahiptir."

80. Mahkeme, öncelikle, başvuranın ilk iki tutukluluk döneminin yasallığına fiilen itiraz edip-edemediğini araştıramayacağını, zira bu dönemlerle ilgili şikâyetin geç sunulduğunu kaydetmektedir (bk, yukarıda geçen 69. paragraf). Dolayısıyla bu şikâyetlerin Sözleşme'nin 35. maddesinin 1 ve 4. fıkraları uyarınca reddedilmesi gerekmektedir.

81. Mahkeme, Sözleşme'nin 5. maddesinin 4. fıkrasının, yakalanan ya da tutuklanan her kişiye, özgürlüğünden yoksun bırakılmasının, Sözleşme'nin 5. maddesinin 1. fıkrası anlamında, "hukuka uygunluğu" ve yasaya uygunluğu için zorunlu olan usul ve esas gerekliliklerı konusunda başvuru hakkı tanıdığını hatırlatmaktadır. Her ne kadar 5. maddenin 4. fıkrası bağlamındaki usuli işlemler, her durumda hukuk ve ceza yargılamaları bakımından 6. madde tarafından öngörülen korumaların aynısının uygulanmasını gerektirmese de - bu iki maddenin farklı amaçları bulunmaktadır (*Reinprecht/Avusturya*, No. 67175/01, § 39, AİHM 2005-XII)-, söz konusu usuli işlemlerin adli bir niteliğe bürünmesi ve ilgili özgürlükten yoksun bırakmanın özelliklerine uygun bir koruma sağlaması gerekmektedir (*D.N./İsviçre* [BD], No. 27154/95, § 41, AİHM 2001-III). Özellikle, tutuklama kararına ilişkin bir itiraz yargılaması, çekişmeli olmalı ve taraflar arasında, yani savcı ve tutuklu kişi arasında silahların eşitliği ilkesini güvence altına almalıdır (*Nikolova/Bulgaristan* [BD], No. 31195/96, § 58, AİHM 1999-II). Ulusal mevzuat, bu gerekliliği farklı şekillerde yerine getirebilmektedir, ancak mevzuat tarafından benimsenen yöntem, savunmacı tarafın sunulan görüşlerden haberdar olmasını ve gerçek anlamda bu görüşlerle ilgili yorum yapma imkânına sahip olmasını güvence altına almalıdır (*Lietzow/Almanya*, No. 24479/94, § 44, AİHM 2001-I). Sözleşme'nin 5. maddesinin 4. fıkrası bağlamındaki bir yargılamanın gerekli güvenceleri sunup-sunmadığını belirlemek için söz konusu yargılamanın hangi koşullarda yürütüldüğüne ilişkin özel durumların niteliği göz önünde bulundurulmalıdır.

82. Mahkeme, Ağır Ceza Mahkemesi'nin başvuranın tahliye talepleri hakkında karar verdiği duruşmalar sırasında, başvuran ve avukatının hazır bulunduğunu tespit etmektedir. Dolayısıyla başvuran, tahliye talepleri hakkında karar vermeye davet edilen, Ağır Ceza Mahkemesi önünde çekişmeli bir duruşmaya katılma imkânına sahip olmuştur ve böylelikle Cumhuriyet savcısıyla birlikte

çekişmeli bir duruşmaya katılma imkânına sahip olmuştur ve böylelikle Cumhuriyet savcısıyla birlikte silahların eşitliği ilkesinden yararlanmıştır. Davaya özgü koşullar altında, Mahkeme, itirazların incelenmesi sırasında duruşma yapılmasının zorunlu olmadığı kanaatine varmaktadır. Bu koşulun, taraflardan herhangi birinin itiraz davasına sözlü olarak katılmaması sebebiyle, silahların eşitliği ve çekişmeli yargılama ilkelerini ihlal etmediğini belirtmek gerekmektedir (*Altınok/Türkiye*, No. 31610/08, § 55, 29 Kasım 2011).

83. Mevcut şikâyetin, Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. fıkrasının a) bendi ve 4. fıkrası uyarınca açıkça dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle reddedilmesi gerektiği sonucuna varılmaktadır.

D. Ceza davasının hakkaniyete uygun olmaması hakkında

84. Başvuran, duruşmaların İstanbul'un merkezinde değil, Silivri'de yapılmasından şikâyet etmektedir. Başvuran, duruşmaların aleniliği ilkesinin ihlal edildiği kanısındadır. Dahası, başvuran, savunmasını hazırlamak için gerekli kolaylıklardan yararlanamadığını ileri sürerek, adil yargılanma ilkesinin ihlal edildiğini iddia etmektedir. Ayrıca, başvuran bağımsız ve tarafsız bir mahkeme önünde adil yargılanma hakkından yararlanamadığını ileri sürmektedir. Başvuran, bu bağlamda, Sözleşme'nin 5. maddesinin 4. fıkrası ile 6. maddesinin 1 ve 3. fıkralarına atıfta bulunmaktadır.

Mahkeme, bu şikâyetlerin, Sözleşme'nin 6. maddesinin 1 ve 3. fıkraları açısından incelenmesinin uygun olacağı kanısındadır. Söz konusu maddenin ilgili kısımları aşağıdaki gibidir:

"Herkes davasının, (...) cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, (...) bir mahkeme tarafından, (...) hakkaniyete uygun olarak görülmesini isteme hakkına sahiptir. Karar aleni olarak verilir. Ancak, demokratik bir toplum içinde ahlak, kamu düzeni veya ulusal güvenlik yararına, küçüklerin çıkarları veya bir davaya taraf olanların özel hayatlarının gizliliği gerektirdiğinde veyahut aleniyetin adil yargılamaya zarar verebileceği kimi özel durumlarda ve mahkemece bunun kaçınılmaz olarak değerlendirildiği ölçüde, duruşma salonu tüm dava süresince veya kısmen basına ve dinleyicilere kapatılabilir.

(...)

3. Bir suç ile itham edilen herkes, aşağıdaki asgari haklara sahiptir:

(...)

b) Savunmasını hazırlamak için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olmak;

(...)"

85. Mahkeme, öncelikle, başvuran hakkında açılan ceza davasının Yargıtay önünde halen derdest olduğunu tespit etmektedir. Mahkeme, dolayısıyla, başvuran hakkında açılan davayı bütünüyle inceleyecek bir durumda değildir.

86. Yerel mahkemeler önünde yürütülen yargılamanın mevcut aşamasında, başvuranın ceza davasının hakkaniyete uygun olmamasına ilişkin bir ihlalin varlığından şikâyet edemeyeceği sonucuna varılmaktadır. Şayet başvuran iddia edilen ihlaller nedeniyle halen mağdur olduğu kanısında ise, kendisi hakkında açılan ceza davasının sonunda Mahkeme'ye yeniden başvurma imkânına sahip olacaktır, ancak bu konudaki her türlü şikâyet, hâlihazırda vaktinden önce sunulmuştur (bk. diğer kararlar arasında, *Baltacı/Türkiye* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 495/02, 14 Haziran 2005, ve *Doğan*, (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 28484/10, §§ 95-97, 10 Nisan 2012).

87. Dolayısıyla, başvurunun bu kısmını da Sözleşme'nin 35. maddesinin 4. fıkrası uyarınca

reddetmek gerekmektedir.

E. Masumiyet karinesi hakkında

88. Başvuran, Sözleşme'nin 6. maddesinin 2. fıkrası anlamında masumiyet karinesi ilkesinin ihlal edilmesinden şikâyetçidir. Bu hüküm uyarınca:

> "Bir suç ile itham edilen herkes, suçluluğu yasal olarak sabit oluncaya kadar masum sayılır."

89. Mahkeme, başvuranın, Sözleşme'nin 6. maddesinin 2. fıkrası ile korunan, masumiyet karinesi ilkesinin yerel merciler tarafından ihlal edildiğini gösteren herhangi bir unsur sunmadığını saptamaktadır.

90. Dolayısıyla, hiçbir şekilde desteklenmemiş olan bu şikâyet, Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. fıkrasının a) bendi ve 4. fıkrası uyarınca reddedilmelidir.

F. Başvuranın özel hayatı hakkında

91. Başvuran, genel biçimde, soruşturma dosyasında bulunan bazı bilgilerin ve bu bilgilerin içeriğinin, kendi bakış açısına göre, özel hayatı kapsamına girmesine ve söz konusu ceza davasıyla ilgili olmamasına rağmen, bu unsurların medya organları aracılığıyla ifşa edildiğini iddia etmektedir. Bu bağlamda, başvuran, Sözleşme'nin 8. maddesini ileri sürmektedir. Söz konusu madde aşağıdaki gibidir:

> "1. Herkes özel hayatına, aile hayatına, konutuna ve haberleşmesine saygı gösterilmesi hakkına sahiptir."
>
> (...)"

92. Mahkeme, öncelikle, başvuranın şikâyetçi olduğu yayınların içeriğini açıklamadığını ve bu bilgilerin nerede yayımlandığını belirtmediğini gözlemlemektedir.

93. Dahası, dosyanın içeriğinden, başvuranın ulusal merciler önünde bu tür bir şikâyeti sunmadığı anlaşılmaktadır.

94. Dolayısıyla, başvurunun bu kısmının Sözleşme'nin 35. maddesinin 4. fıkrası uyarınca kabul edilemez olduğu belirtilmelidir.

G. Ayrımcılık hakkında

95. Başvuran, genel biçimde, Sözleşme'nin 14. maddesinin ihlal edildiğini ileri sürmektedir. Söz konusu maddeye göre:

> "(...) Sözleşme'de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya toplumsal köken, ulusal bir azınlığa aidiyet, servet, doğum başta olmak üzere herhangi başka bir duruma dayalı hiçbir ayrımcılık gözetilmeksizin sağlanmalıdır."

96. Mahkeme, bu şikâyeti, başvuran tarafından sunulduğu şekliyle incelemiştir. Elinde bulunan unsurların tamamını dikkate alarak ve ileri sürülen iddiaları incelemekle yetkili olması sebebiyle, Mahkeme, başvuranın, şikâyetini desteklemeksizin, iddialarını çok genel bir şekilde dile getirdiğini tespit etmektedir.

97. Başvurunun bu kısmının Sözleşme'nin 35. maddesinin 4. fıkrası uyarınca reddedilmesi

97. Başvurunun bu kısmının Sözleşme'nin 35. maddesinin 4. fıkrası uyarınca reddedilmesi gerektiği sonucuna varılmaktadır.

Bu gerekçelerle, Mahkeme, oybirliğiyle,

Başvurunun kabul edilemez olduğuna *karar vermiştir.*

İşbu karar Fransızca dilinde tanzim edilerek, 26 Mart 2015 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

Abel Campos Yazı İşleri Müdür Yardımcısı	András Sajó Başkan